

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА
ЕКОНОМІЧНИЙ ФАКУЛЬТЕТ
КАФЕДРА ФІНАНСІВ

КВАЛІФІКАЦІЙНА МАГІСТЕРСЬКА РОБОТА

на тему:

ФІНАНСОВА БЕЗПЕКА КОРПОРАЦІЇ

Студентки 2-го курсу заочної форми навчання
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»
освітньо-наукової програми
«Корпоративні фінанси»
Сінякової Ніни Вікторівни

Науковий керівник:
кандидат економічних наук, доцент
Наконечна Юлія Леонідівна

Засвідчую, що в цій дипломній
роботі немає запозичень із праць
інших авторів без відповідних посилань
Студентка: Сінякова Ніна Вікторівна

Робота допущена до захисту в Екзаменаційній комісії рішенням кафедри
фінансів від «11 » травня 2022 р., протокол № 12.

Завідувач кафедри фінансів,
доктор економічних наук, професор
Лютий Ігор Олексійович

Київ – 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЙ ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ.....	6
1.1. Економічний зміст фінансової безпеки корпорації як суб'єкта господарювання.....	6
1.2. Зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці корпорації та причини виникнення ризиків.....	11
1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки корпорації.....	15
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛЬФА-БАНК».....	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»	24
2.2. Комплексний аналіз фінансової стійкості корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»	38
2.3. Оцінка ймовірності банкрутства АТ «Альфа-Банк»	41
РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЇ ТА ЇЇ УПРАВЛІННЯ.....	45
3.1. Напрями удосконалення методичного підходу до інтегрального оцінювання рівня фінансової безпеки корпорації	45
3.2. Стратегія формування позитивного іміджу в системі управління фінансовою безпекою корпорації.....	48
ВИСНОВКИ.....	55
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	58

ВСТУП

Актуальність теми. У сучасних умовах нестабільності економічної та політичної ситуації в Україні продовження функціонування та розвиток будь-якої корпорації значною мірою залежить від ефективно побудованої системи забезпечення фінансової безпеки підприємства. Процес розробки та становлення фінансової безпеки корпорації є досить складним з огляду на велику кількість як внутрішніх, так і зовнішніх загроз. Процес забезпечення фінансової безпеки корпорації можна розглядати як процес реалізації її функціональних складових для запобігання потенційних збитків та досягнення максимального рівня економічної вигоди. В системі управління будь-якої корпорації фінансовій безпеці приділяють особливу увагу, підтвердженням цьому є велика кількість методів управління безпекою. Забезпечення фінансової безпеки корпорації можливо лише за умови системного та комплексного підходу, який дозволить забезпечити стратегічний розвиток корпорації, розробити оперативні та тактичні дії з метою мінімізації негативного впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Актуальним залишається питання розроблення підходів до оцінювання рівня та оптимальної структури фінансової безпеки корпорації та підприємств в цілому.

Питання забезпечення фінансової безпеки підприємств та подальше управління ними були освітлені вітчизняними та зарубіжними вченими, зокрема, розгляд даного питання освітлено у працях таких науковців: З. С. Варналій [21], О. Антонова [3], А.М. Вергун, К.В. Стріжко [5], Л.О. Матвійчук [20], Л.І. Донець, Н.В. Ващенко [8], О.П. Полтініна, А.В. Нескуба [27], К.С. Горячева [7], А.О. Єпіфанов [10], Н. О. Ковальчук, А.Г.Корбутяк [14], Н.Н. Пойда-Носик [24], М.О. Кокнаєва [17], Bernal-Conesa J. A., Silver L., Berggren B., Fili A. [2] та інші. Попри суттєвий вклад даних вчених, постійні зміни у зовнішньому середовищі, вплив зовнішніх та внутрішніх факторів потребують вдосконалення методології оцінки фінансової безпеки

підприємств, а також формування ефективного підходу до забезпечення фінансової безпеки корпорації та підприємств в цілому. Тому ми вважаємо, що обрана тема дослідження є актуальною сьогодні та потребує подальшого аналізу.

Мета і завдання. Дослідити особливості та процес забезпечення фінансової безпеки корпорації, проаналізувати проблеми фінансової безпеки й запропонувати шляхи покращення системи забезпечення фінансової безпеки корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк».

Для досягнення поставленої мети ставимо перед собою наступні завдання:

- з'ясувати економічну сутність фінансової безпеки корпорації як суб'єкта господарювання;
- розглянути зовнішні глобальні та внутрішні причини виникнення ризиків корпорації;
- розглянути методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки корпорації;
- навести організаційно-економічну характеристику корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»;
- здійснити комплексний аналіз фінансової стійкості корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»;
- оцінити ймовірність банкрутства АТ «Альфа-Банк»;
- описати методичні підходи до оцінки інтегрального рівня фінансової безпеки корпорації;
- розробити стратегію формування позитивного іміджу в системі управління фінансовою безпекою корпорації.

Об'єктом дослідження є процес забезпечення та зміцнення фінансової безпеки корпорації.

Предметом дослідження є сукупність теоретичних та методичних аспектів забезпечення та зміцнення фінансової безпеки корпорації.

Методи дослідження. У процесі виконання даного дослідження було використано наступні методи: наукове узагальнення - для визначення теоретичного підґрунтя фінансової безпеки підприємства, для вирішення поставлених у дослідженні конкретних завдань було використано як загальнонаукові методи (аналіз, синтез, індукція, дедукція, порівняння), методи вирішення оптимізаційних завдань, статистичний метод, методичний для розрахунку показників рівня фінансової безпеки та інші.

Інформаційна база дослідження. Теоретично-методичною основою дослідження є фундаментальні та прикладні роботи вітчизняних та зарубіжних фахівців у галузі управління фінансовою безпекою підприємства, законодавча база, документація корпорації, а також аналітичні матеріали українських та зарубіжних кредитно-рейтингових агенцій.

Наукова новизна полягає у розробці: теоретичних засад щодо визначення поняття фінансова безпека корпорації та рекомендацій щодо покращення інтегральної оцінки рівня фінансової безпеки. та практичних рекомендацій з покращення з формування та функціонування системи діагностики економічної безпеки сільськогосподарських підприємств.

Практичне значення одержаних результатів полягає у розробці та формуванні пропозицій інтегральної оцінки фінансової безпеки корпорації, а також розробка заходів підвищення рівня фінансової безпеки корпорації шляхом використання інструментів підвищення її іміджу.

Обсяг та структура роботи. Магістерська робота складається з трьох розділів, вступу, висновків 55-и використаних джерел, додатків; має 22 таблиці та 3 рисунка, обсяг роботи складає 65 сторінки

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ СУТНОСТІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЙ ТА МЕТОДИ ЇЇ ОЦІНЮВАННЯ

1.1. Економічний зміст фінансової безпеки корпорації як суб'єкта господарювання

Актуальність питання фінансової безпеки підприємства у сучасних умовах набуло першочергового значення. Так, за останні 4 роки підприємства стикалися з викликами, пов'язаними з всесвітньою пандемією, нещодавно та по сьогоднішній день – з загрозами, що зумовлює військовий стан в країні. Ключовим елементом підвищення ефективності й забезпечення стійкого розвитку підприємства є вдосконалення її системи фінансової безпеки. Особливо це стосується корпорацій, оскільки, чим більшим є підприємство, тим менш воно є гнучким до змін та, відповідно, тим більше ризиків постають перед компанією. Тому, надалі, будемо розглядати фінансову безпеку як важливу складову саме корпорації.

Доречно розглянути погляди вітчизняних та зарубіжних науковців на визначення змісту поняття «фінансова безпека» підприємства (табл. 1.1).

Таблиця 1.1

Розгляд дифеніції «фінансова безпека підприємства» різними науковцями

Автор	Визначення
З.С. Варналій [21]	Фінансова безпека підприємства - це якісний і кількісний рівень фінансового стану підприємства та його діяльності, що спрямований на досягнення цього стану. Характеризується збалансованістю і якістю використання фінансових інструментів економічної системи і забезпечує її здатність реалізувати свою місію і забезпечити стабільний розвиток, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх дестабілізуючих факторів

Продовження табл. 1.1

К.С. Горячева [7]	Фінансова безпека підприємства – такий фінансовий стан підприємства, який характеризується збалансованістю та якістю фінансових інструментів, технологій й послуг, стійкістю до загроз, здатністю фінансової системи підприємства забезпечувати реалізацію власних фінансових інтересів, місії і завдань достатніми обсягами фінансових ресурсів, а також забезпечувати ефективний і сталий розвиток цієї фінансової системи
Л. І. Донець, Н. В. Ващенко [8]	Система фінансової безпеки підприємства - це структурований комплекс стратегічних, тактичних і оперативних заходів, спрямованих на захист підприємства від зовнішніх і внутрішніх загроз і на розвиток унікальних здібностей протистояти їм в майбутньому
А. О. Єпіфанов [10]	Фінансова безпека – це стан підприємства, що: 1) дозволяє забезпечити стабільність, платоспроможність і ліквідність у довгостроковому періоді; 2) забезпечує достатню фінансову незалежність; задовольняє потреби підприємства у фінансових ресурсах для стійкого розширеного відтворення; 3) здатен протистояти існуючим і виникаючим небезпекам, що прагнуть завдати фінансової шкоди підприємству або змінити всупереч бажанню структуру власного капіталу, або примусово ліквідувати підприємство; 4) забезпечує достатню гнучкість при прийнятті фінансових рішень, захищає фінансові інтереси власників підприємства
П.П. Гаврилко [6]	Фінансова безпека корпорації – це такий стан суб'єкта господарювання, при якому він при найефективнішому використанні фінансових ресурсів досягає запобігання, послаблення чи захисту від існуючих загроз або інших непередбачених обставин, а також забезпечує досягнення цілей бізнесу в умовах конкуренції та фінансового ризику

Джерело: складено автором на основі: [6; 7; 8; 10; 21]

Проаналізувавши різні підходи до визначення дифеніції «фінансова безпека підприємства», сформуємо власне визначення: під фінансовою безпекою підприємства слід розуміти стан підприємства, який характеризується збалансованістю фінансових ресурсів та ефективністю їх використання та забезпечує можливість стабільного розвитку підприємства, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків.

У свою чергу, З. С. Варналій вказує, що фінансова безпека є одним із ключових елементів економічної безпеки, стан державних фінансів напряму

залежить від стану економіки країни, і, одночасно із цим, економічне благополуччя країни значною мірою залежить від рівня забезпечення фінансової безпеки кожного окремого громадянина, так само як суспільства і держави в цілому корпорації [21]. Такий підхід підкреслює важливість значення фінансової безпеки корпорації, як суб'єкта, що займає значну частку ринку, не тільки в рамках самого підприємства, а й на національному рівні.

Розглянемо ознаки фінансової безпеки корпоративного підприємства (рис. 1.1).

Рис. 1.1. Ознаки фінансової безпеки корпорації

Джерело: Складено автором на основі [28]

Межі визначення стану, в якому підприємство знаходиться у фінансовій безпеці багато в чому залежать від характеру, особливостей та умов роботи підприємства, а отже можуть бути різними для підприємств у різних галузях,

різних регіонів тощо. У свою чергу Абалкин Л.Є. стверджує, що фінансова безпека залежить від двох основних складових: менеджменту на самому підприємстві та факторів навколишнього середовища [1]. Це вказує на здатність впливу системи менеджменту на фінансову безпеку підприємства шляхом управління впливу внутрішніх ризиків та формування системи зниження впливу можливих зовнішніх ризиків.

Розглянемо основні завдання системи менеджменту на корпорації, на шляху до формування фінансової безпеки корпорації:

- аналіз можливих несприятливих внутрішніх та зовнішніх умов на початку створення та протягом всього функціонування корпорації;
- формування ефективної системи менеджменту щодо зниження впливу можливих ризиків на корпорацію;
- здійснення аналізу рівня фінансового стану корпорації;
- визначення критеріїв достатнього та бажаного рівня фінансової безпеки корпорації;
- забезпечення та подальша підтримка необхідного рівня фінансової безпеки корпорації;
- створення механізму забезпечення бажаного рівня фінансової безпеки корпорації;
- визначення показників фінансової стійкості корпорації;
- забезпечення фінансової стійкості корпорації;
- здійснення моніторингу та контролю за дотриманням необхідного рівня фінансової безпеки корпорації;
- прогнозування, ідентифікація, протидія і, за потреби адаптація до зовнішніх та внутрішніх загроз фінансової безпеки корпорації;
- розробка превентивних заходів з метою недопущення настання фінансової кризи;
- сприяння ефективному використанню фінансових ресурсів та досягненню загальної стратегії розвитку корпорації.

Згрупуємо основні завдання у функції суб'єктів фінансової безпеки корпорації у табл. 1.2.

Таблиця 1.2

Основні функції суб'єктів корпорації на шляху забезпечення фінансової безпеки

Функція	Характеристика
Аналіз	Аналіз можливих зовнішніх та внутрішніх загроз фінансовій безпеці корпорації; аналіз фінансового стану корпорації
Планування	Складання тактичних, стратегічних та оперативних планів щодо забезпечення фінансової безпеки корпорації
Організація	Підготовка та реалізація процесу забезпечення фінансової безпеки підприємства. Реалізація прийнятих управлінських рішень, застосування фінансових інструментів і технологій
Контроль	Здійснення контролю за процесом забезпечення фінансової безпеки корпорації. Порівняння фактичних результатів із запланованими

Джерело: складено автором на основі [2]

Відмінності менеджменту фінансової безпеки корпорації від малих або середніх підприємств полягають в наступному:

- наявність значних трудових ресурсів для забезпечення фінансової безпеки корпорації;
- необхідність забезпечення глибокого аналізу фінансового стану підприємства та можливих ризиків, без можливості використання «типових» загроз;
- розробка індивідуального механізму забезпечення фінансової безпеки.

Таким чином, поняття фінансової безпеки підприємства визначаємо як стан, який характеризується збалансованістю фінансових ресурсів та ефективністю їх використання та забезпечує можливість стабільного розвитку підприємства, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків. Особливістю фінансової безпеки саме корпорації, як суб'єкта ринку, є вагомий вплив на економіки країни. Також було визначено,

що система менеджменту впливає на фінансову безпеку підприємства шляхом управління внутрішніми ризиками та шляхом формування системи зниження впливу можливих зовнішніх ризиків. У наступних пунктах розглянемо зовнішні глобальні та внутрішні причини виникнення ризиків, що можуть вплинути на фінансову безпеку підприємства.

1.2. Зовнішні та внутрішні загрози фінансовій безпеці корпорації та причини виникнення ризиків

Повного та стандартного переліку причин виникнення ризиків на корпорації немає та не може бути, оскільки, як ми визначились в попередньому пункті, перед менеджментом корпорації стоїть завдання визначити максимально повним перелік можливих загроз для конкретного підприємства. Наявність загроз фінансовій безпеці корпорації пов'язано з невизначеністю та неможливістю передбачити певний спектр зовнішніх та внутрішніх причин.

Сам по собі ризик являє ймовірність отримання збитків або недоотримання прибутку в порівнянні з варіантом, який прогнозується. Загроза чи ризик фінансовій безпеці підприємства — поняття неоднозначне, тому з метою виділення конкретних загроз зробимо їх класифікацію за різними критеріями.

Причинами виникнення ризиків фінансової безпеки корпорації можуть бути:

1. Внутрішні чинники - збіг об'єктивних внутрішніх обставин підприємства та свідомі або несвідомі дії окремих посадових осіб;

2. Зовнішні чинники - збіг об'єктивних обставин (стан фінансової кон'юнктури ринку, поява нових конкурентів на ринку, наукові відкриття тощо) та необ'єктивних обставин (форс-мажорні обставини, як, наприклад, всесвітня пандемія, введення в країні військового стану).

Зобразимо розподіл причин (ризик-факторів) виникнення ризиків у поділі на зовнішні та внутрішні на рис. 1.2.

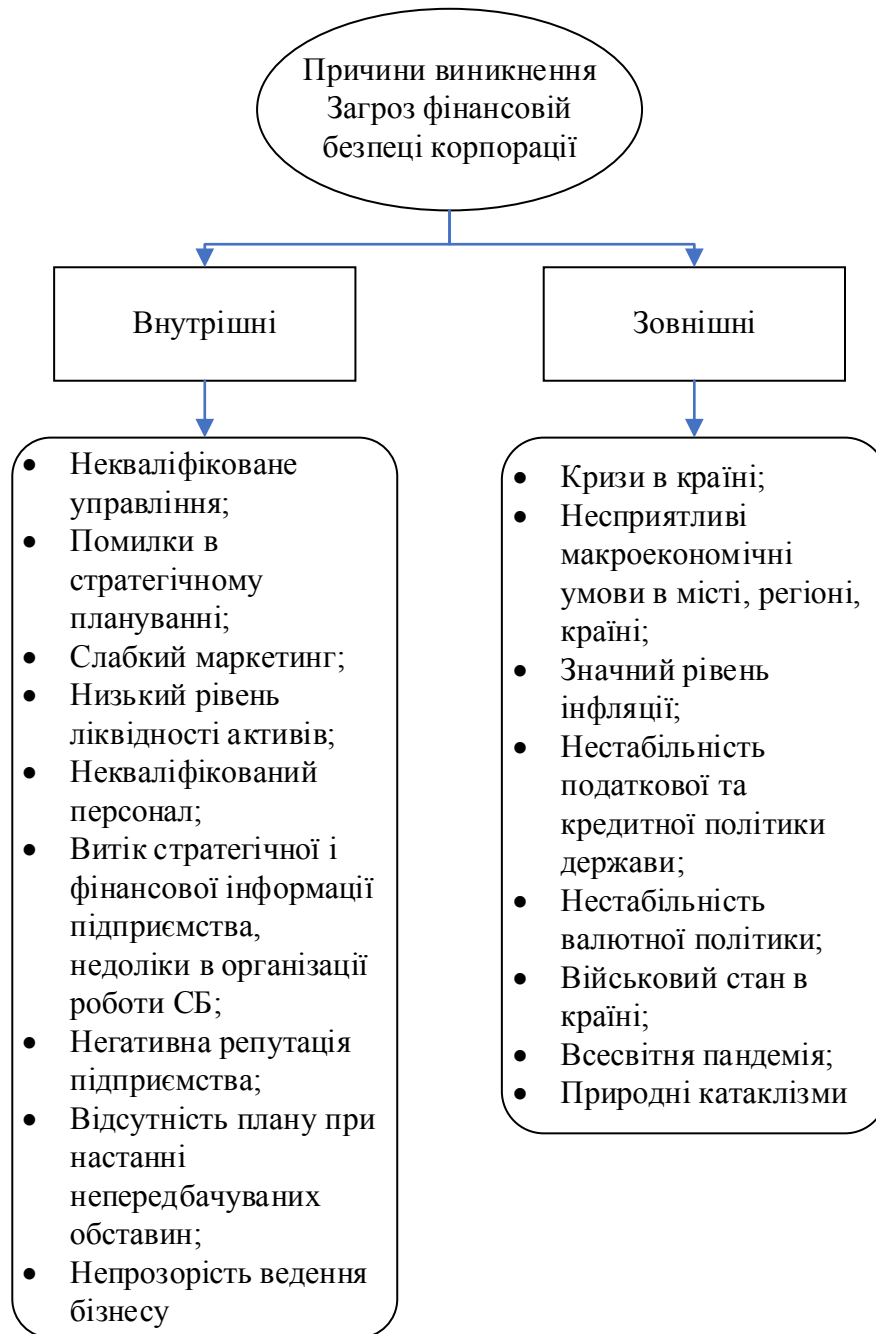

Рис. 1.2. Зовнішні та внутрішні причини виникнення загроз фінансовій безпеці корпорації

Джерело: складено автором на основі [38]

Внутрішніми причинами є ті, на які корпорація має змогу вплинути, на зовнішні причини зазвичай впливу корпорація не має.

Розглянемо загрози, що є глобальними для корпорації які можуть стати наслідками як зовнішніх, так і внутрішніх причин, та які мають вплив на фінансову безпеку корпорації:

- втрата ліквідності корпорації (відстежується за допомогою зміни коефіцієнта поточної ліквідності підприємства);
- втрата фінансової самостійності корпорації (відстежується за допомогою коефіцієнта автономії)
- зниження ефективності діяльності підприємства, втрати прибутковості та здатності самоокупності (відстежується за допомогою показника фінансового результату діяльності);
- старіння об'єктів основних засобів через неефективну амортизаційну політику;
- нарощування боргів через неефективну політику роботи з дебіторською заборгованістю (оцінюється за допомогою оборотності дебіторської заборгованості);
- неплатоспроможність корпорації та подальше банкрутство (оцінюється за допомогою показника достатності грошових коштів).

Особливе значення у сьогоdnішній час набирає зовнішній фактор – військовий стан. Це певним чином форс-мажор, передбачити який з вірогідністю 100% було неможливо. Дана ситуація глобально загрожує фінансовій безпеці підприємства, оскільки стоїть питання про можливість функціонування корпорації загалом.

Зазначимо загрози фінансовій безпеці, які виникають в наслідок військового стану в країні:

- зниження або взагалі відсутність виробничих потужностей;
- неможливість обслуговувати клієнтів;

- зниження або взагалі відсутність попиту на послуги/продукцію корпорації;
- накопичення заборгованості корпорації в наслідок неможливості обслуговування боргу;
- накопичення дебіторської заборгованості через неможливість контрагентів/клієнтів обслуговувати борг;
- зниження обсягу інвестицій;
- вплив висококваліфікованих кадрів;
- недоступність необхідних ресурсів;
- збільшення обсягу витрат в наслідок підвищення цін;
- зниження ліквідності;
- банкрутство тощо.

Ще одна причина загроз фінансовій безпеці внаслідок війни спричинена тим, що повномасштабно оцінити наслідки складно. У більш довгостроковій перспективі війна може докорінно змінити не тільки фінансову безпеку корпорації, а й український та, навіть, світовий економічний та геополітичний порядок, з причини значних змін у торгівлі енергоносіями, перебудови логістики поставок, фрагментації платіжних систем й перегляду країнами структури їх валютних резервів. Таке зростання геополітичної напруги у світі ще більше підвищує ризики посилення економічної роздробленості, особливо у сфері торгівлі та технологій, що, безумовно, негативно впливатиме на фінансову безпеку корпорацій.

Отже, ми розглянули причини (ризик-фактори), які спричиняють виникнення загроз, які впливають на фінансову безпеку корпорації. Так, для ефективного забезпечення фінансової безпеки корпорації важливо проводити всебічний аналіз загальної сукупності загроз, та вміти оцінити рівень фінансової безпеки корпорації. Тому розглянемо методичні підходи до оцінки фінансової безпеки корпорації.

1.3. Методичні підходи до оцінювання фінансової безпеки корпорації

На сьогодні у теорії та практиці фінансового менеджменту було розроблено значну кількість методів, що використовуються з метою оцінки рівня фінансової безпеки підприємств. Нами було виокремлено основні групи методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства: методи інтегральної оцінки (див. табл. 1.3) а також методи оцінки фінансової безпеки підприємства шляхом аналізу банкрутства (див. табл. 1.5).

Таблиця 1.3

Методи інтегральної оцінки фінансової безпеки підприємства

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Ресурсно-функціональний метод визначення рівня фінансової безпеки підприємства (К.С. Горячева, М.О. Кокнаєва,)	Визначення рівня фінансової безпеки підприємства шляхом оцінки рівня використання фінансових ресурсів підприємства за кожним функціональним складником, далі, на основі розрахованих показників, методом експертної оцінки визначається інтегральний показник, що і є рівнем фінансової безпеки підприємства.	– простий у використанні; – охоплює майже всі функціональні сфери діяльності підприємств	– не є точним, не має конкретного кількісного вираження; – існує вплив суб'єктивної думки експертів
Програмно-цільовий метод визначення рівня фінансової безпеки підприємства (О.Ю. Амосов, І.В. Журавльова)	Оцінка фінансової безпеки підприємства ґрунтується на інтегруванні ряду показників, які визначають фінансову безпеку підприємства. Застосовується декілька рівнів інтеграції показників.	– дає змогу отримати найбільш об'єктивні та достовірні результати оцінки фінансової безпеки	– існує складність математичного та статистичного аналізу, що обмежує використання методу в практичній діяльності

Продовження табл. 1.3

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Скоринговий метод оцінки (метод балів або ранговий метод) фінансової безпеки підприємства (І.В. Журавльова, В.М. Антоненко)	Використовується декілька рівнів інтеграції показників, які найбільш точно характеризують фінансову безпеку підприємства. З метою їх оцінки використовується кластерний та багатовимірний аналіз	– обширно охоплює різноманітність показників фінансової стійкості підприємства; – надає змогу включити в розрахунок якісних показників	– жорстка прив'язка до нормативних значень показників; – необхідність експертних оцінок якісних чинників

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 7; 28; 38]

Вважається, що методи індикаторної оцінки є більш вузькими у порівнянні інтегральними методами, тому що включають в себе аналіз показників лише певних складників фінансової безпеки підприємства й можуть бути використанні в певних випадках. Також серед недоліків даного підходу є обмеження в інформаційному забезпеченні та вплив на оцінку рівня безпеки суб'єктивних чинників. Таким чином, оглянуті методи раціонально використовувати підприємствам, що функціонують у традиційних галузях економіки та мають достатній обсяг інформації про підприємств-конкурентів.

При застосуванні інтегральної оцінки велике значення відіграють граничні значення, що являють собою величини, недосягнення до рівня яких вказує на фінансову нестійкість, перешкоджає нормальному функціонуванню корпорації та може призвести до втрат, недоотримання прибутку, а також – банкрутства. З таким підходом найвищий рівень фінансової безпеки корпорації може бути досягнуто за умови, що вся сукупність індикаторів знаходиться в межах порогових значень [48, с. 110].

У межах індикаторного підходу зазначають наступні рівні фінансової безпеки підприємства [28, с. 190]:

– нормальний – за умови, що індикатори фінансової безпеки корпорації перебувають у межах визначених граничних значень;

– передкризовий – за умови, якщо хоча б один з індикаторів фінансової безпеки корпорації не відповідає нормативному значенню;

– кризовий – за умови, якщо більшість індикаторів фінансової безпеки корпорації не відповідає граничним значенням;

– критичний – за умови, якщо усі індикатори фінансової безпеки корпорації не відповідають установленим нормативам.

Зазначимо коефіцієнти як індикатори, які доцільно розрахувати з метою оцінки рівня фінансової безпеки корпорації.

Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу ($K_{ад}$) – демонструє співвідношення регулятивного капіталу корпорації до активів зменшених на обсяг відповідних резервів. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{ад} = \frac{PK}{AP} * 100\% \quad (1.1)$$

, де PK – регулятивний капітал банку;

AP – активи, які зменшені на суму відповідних резервів за активними операціями.

Коефіцієнт адекватності основного капіталу ($K_{аск}$) – демонструє співвідношення основного капіталу до загальних активів, що вказує на те, чи достатньо активів приходить на основний капітал. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{аск} = \frac{OK}{ЗА} * 100\% \quad (1.2)$$

, де ОК – основний капітал;

ЗА – загальні активи.

Ще одним важливим показником на шляху до оцінки фінансової безпеки є коефіцієнт миттєвої ліквідності ($K_{мл}$) – який демонструє співвідношення обсягу коштів в касі та коштів на кореспондентському рахунку до поточних рахунків. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{мл} = \frac{K_{кр} + K_{ка}}{РП} * 100\% \quad (1.3)$$

, де $K_{кр}$ – кошти на кореспондентських рахунках;

$K_{ка}$ – обсяг коштів у касі;

$РП$ – поточні рахунки.

Коефіцієнт визначення поточної ліквідності ($K_{пл}$) – являє собою відношення активів первинної та вторинної ліквідності до суми поточних рахунків для розрахунку нормативу поточної ліквідності та зобов'язань корпорації. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{пл} = \frac{A_{пв}}{РП+З} * 100\% \quad (1.4)$$

, де $A_{пв}$ – активи первинної та вторинної ліквідності;

$РП$ – поточні рахунки;

$З$ – зобов'язання корпорації.

Коефіцієнт короткострокової ліквідності ($K_{кл}$). Розраховується за наступною формулою:

$$K_{кл} = \frac{A_{л}}{РП+З_{к}} * 100\% \quad (1.5)$$

, де $A_{л}$ – ліквідні активи;

$РП$ – поточні рахунки;

$З_{к}$ – короткострокові зобов'язання.

Коефіцієнт максимально можливого розміру кредитного ризику на одного контрагента (Кмкр) – демонструє співвідношення загальної заборгованості за депозитами, кредитами, фінансовим лізингом та іншими фінансовими інструментами до регулятивного капіталу корпорації, за рахунок якої можна покрити недостачу коштів за відповідним напрямком. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{mkr} = \frac{Z_c}{PK} * 100\% \quad (1.6)$$

, де Z_c – сукупна заборгованість;

PK – регулятивний капітал корпорації.

Коефіцієнт максимально можливого обсягу кредитів, гарантій та поручительств (Кмк) – демонструє співвідношення сукупної заборгованості за строковими депозитами, кредитами, фінансовим лізингом та іншими фінансовими інструментами до регулятивного капіталу корпорації. Розраховується за наступною формулою:

$$K_{mk} = \frac{C_{Zin}}{PK} * 100\% \quad (1.7)$$

, де C_{Zin} – сукупна заборгованість за строковими депозитами, кредитами, фінансовим лізингом та іншими фінансовими інструментами;

PK – регулятивний капітал корпорації.

Коефіцієнт інвестування в цінні папери (Кі) – демонструє співвідношення коштів, які інвестуються на придбання цінних паперів до суми цінних паперів в торговому портфелі та в портфелі корпорації на продаж, вкладень в капітал. Розраховується за наступною формулою:

$$K_i = \frac{K_{in}}{PK + ЦП + Вак} * 100\% \quad (1.8)$$

, де де $K_{ін}$ – кошти банку, що інвестуються у придбання цінних паперів;

ЦП – цінні папери в портфелі корпорації;

Вак – вкладення в капітал (що не консолідується) асоційованих та дочірніх установ;

РК – регулятивний капітал корпорації.

Вкажемо граничні значення за кожним з наведених вище коефіцієнтів (табл. 1.4).

Таблиця 1.4

**Граничні значення коефіцієнтів при аналізі фінансової безпеки
корпорації**

Коефіцієнт	Скорочення	Граничне значення	Оптимальний напрям динаміки
Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу	$K_{ад}$	10%	Збільшення
Коефіцієнт адекватності основного капіталу	$K_{аск}$	7%	Збільшення
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	$K_{мл}$	20%	Збільшення
Коефіцієнт поточної ліквідності	$K_{пл}$	40%	Збільшення
Коефіцієнт короткострокової ліквідності	$K_{кл}$	60%	Збільшення
Коефіцієнт максимально можливого розміру кредитного ризику на одного контрагента	$K_{мкр}$	25%	Зменшення
Коефіцієнт максимально можливого обсягу кредитів, гарантій та поручительств	$K_{мк}$	25%	Зменшення
Коефіцієнт інвестування в цінні папери	$K_{і}$	60%	Зменшення

Джерело: складено автором на основі [1; 2; 7; 28; 38]

Ще одним методом оцінки фінансової безпеки є прогнозування та аналіз банкрутства (табл. 1.5).

Таблиця 1.5

Методи оцінки фінансової безпеки підприємства шляхом аналізу банкрутства

Методи	Сутність	Переваги	Недоліки
Зарубіжні моделі: Z-моделі Е. Альтмана; Модель Ж. Дєпаяна; Модель У. Бівєра; Модель Р. Таффлера Г. Тішоу; Модель Дж. Фулмера	Оцінювання рівня фінансової безпеки здійснюється шляхом аналізу сукупності фінансових коефіцієнтів, у результаті чого порівнюється отриманий показник з критичними значеннями й визначається ймовірність банкрутства підприємства.	– легкість у розрахунку; – достатня точність прогнозів; – дає можливість оцінити рівень ризику зниження фінансової безпеки підприємства	- низька адаптованість методики до особливостей сучасної економіки; – не враховані особливості галузі економіки; – обмеженість обсягу показників, що можуть бути використані при розрахунку.
Вітчизняні моделі: Модель Терещенка; Модель Матвійчука	Розраховується для визначення ймовірності банкрутства підприємства у майбутніх періодах.		

Джерело: [2;17;28]

Проаналізувавши зазначені методи даного підходу до визначення рівня фінансової безпеки, було визначено основні групи індикаторів фінансової безпеки (табл. 1.6).

Таблиця 1.6

Індикатори фінансової безпеки підприємства

Показник	Оцінка показника	
	Порогове значення	Оптимальний напрям динаміки
1. Показники майнового стану		
Коефіцієнт що визначає постійність активів	0,5	Збільшення
Коефіцієнт визначення зносу основних засобів	0,5	Зменшення
Коефіцієнт питомої ваги дебіторської заборгованості у майні	0,2	Зменшення
Коефіцієнт визначення мобільності активів	1	Збільшення
2. Показники фінансової незалежності		
Коефіцієнт визначення концентрації власного капіталу	0,5	Збільшення
Коефіцієнт визначення фінансової стабільності	1	Збільшення
Коефіцієнт визначення фінансової стійкості	0,85	Збільшення
3. Показники ділової активності		
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (у днях)	30	Зменшення
Коефіцієнт оборотності запасів (у днях)	15	Зменшення
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (у днях)	30	Зменшення
4. Показники ефективності діяльності		
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	2,5%	Збільшення
Рентабельність власного капіталу (ROE)	5,0%	Збільшення
Рентабельність основних засобів	6,0%	Збільшення

Джерело: складено автором на основі [4]

Отже, сьогодні фінансова безпека корпорації є актуальною та важливою темою досліджень серед науковців, проте було визначено, що наукові підходи та методичне забезпечення оцінки рівня фінансової безпеки

корпорацій вимагають подальшого дослідження та удосконалення з урахуванням сучасних тенденцій економіки.

Регулярне оцінювання рівня фінансової безпеки корпорації за різними методами та групами показників надасть змогу своєчасно відреагувати на зниження фінансового стану корпорації й надалі раціонально обрати напрями підвищення результативності діяльності підприємства, а також продемонструє, на що варто звернути увагу на шляху розвитку в процесі діяльності господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ СУЧАСНОГО СТАНУ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЇ НА ПРИКЛАДІ АТ «АЛЬФА-БАНК»

2.1. Організаційно-економічна характеристика корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»

Альфа-Банк Україна є одним з найбільших українських комерційних банків із міжнародним капіталом, який входить в приватну інвестиційну холдингову компанію АВН Holdings S.A. (АВНН) з головним офісом в Люксембурзі. Холдингова компанія має інвестиції в ряді банківських груп на території країн СНД і Європи, зокрема, операційні компанії (банки) АВНН знаходяться в Україні, Росії, Казахстані, Білорусі та Нідерландах. Основні кінцеві бенефіціари АВН Holdings S.A. (АВНН) Михайло Фрідман (Ізраїль) і Герман Хан (Ізраїль) володіють 60% акцій і проживають у Великобританії.

Банк засновано у 1992 році, проте діяльність під брендом Альфа-Банк Україна корпорація здійснює з 2001 року.

Банк створено у формі акціонерного товариства. Істотною участю в банку на кінець звітного періоду володіє компанія АВН Ukraine Limited. Оскільки підприємство сформовано як акціонерне товариство, можемо стверджувати, що АТ «Альфа-Банк» є корпорацією.

В Україні банк представлений в усіх ключових секторах банківської сфери, включаючи обслуговування приватних і корпоративних клієнтів, послуги зберігача, послуги з організації та андеррайтингу випусків корпоративних облігацій, а також консультаційні послуги.

Серед найбільших корпоративних клієнтів банку – провідні компанії України, що представляють металургійний, транспортний, нафтовий, залізничний, машинобудівельний та інші сектори економіки. Починаючи з 2010 року, АТ «Альфа-Банк» активно розвиває роздрібний бізнес. Банк обслуговує понад 2,877 корпоративних клієнтів і понад 1 500,000 роздрібних

клієнтів.

У числі головних пріоритетів Альфа-Банку – культурно-освітня діяльність і благодійна допомога найбільш нужденним верствам населення.

АТ «АЛЬФА-БАНК» зареєстрований Національним банком України 24 березня 1993 року за №158 і є резидентом України. Головна установа знаходиться за адресою: Україна, 01001, м. Київ, вул. Велика Васильківська 100.

Опосередкованою істотною участю в АТ «АЛЬФА-БАНК» (через компанію АВН Ukraine Limited) володіє компанія АВН Holdings S.A. (Люксембург) в розмірі 100 % статутного капіталу.

Керівництво Банку не володіє акціями. Кожна з фізичних осіб акціонерів не має окремого контрольного голосу та/або не володіє 50% або більше прав в АВН Holdings S.A. Розглянемо структуру акціонерів (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

**Інформація про структуру власності АТ «Альфа Банк»
(станом на 20.03.2022 р.)**

Повна назва юридичної особи або П.І. фізичної особи - учасника	Місце проживання/юридична адреса	Частка у статутному капіталі банку, %
Михайло Фрідман	Велика Британія, Лондон	32,86
Герман Хан	Велика Британія, Лондон	20,96
Петро Авен	Росія, Москва	12,40
Олексій Кузьмичев	Велика Британія, Лондон	16,32
Андрій Косошов	Росія, Москва	3,67
ЮніКредит	Алессандро СПЕККА, 16 00186, Рим, Італія	9,9
The Mark Foundation for Cancer Research	/не являється юридичною особою/	3,87

Джерело: [22]

Проте важливо зазначити, що на період військових дій Росії проти України, у зв'язку з накладенням санкцій на певних осіб серед акціонерів,

НБУ позбавив їх права голосу. Далі, за процедурою, Альфа-Банк має подати уповноважених осіб.

Відповідно до стратегічного плану розвитку прийнято внутрішню структуру банку, яка складається з трьох бізнес-орієнтованих напрямків:

- Корпоративний бізнес — обслуговування юридичних осіб;
- Малий та середній бізнес — обслуговування юридичних осіб та підприємців;
- Роздрібний бізнес — обслуговування фізичних осіб;

АТ «Альфа-Банк» (Україна) здійснює свою діяльність з метою надання широкого спектру банківських послуг, які своєчасно відповідають на потреби ринку, та збільшення ринкової вартості Банку. Операційна діяльність банку організовується з урахуванням процесного підходу до управління банком [26].

Перелік послуг, які надає АТ «Альфа-Банк» зазначені у табл. 2.2

Таблиця 2.2

Перелік послуг, які надає АТ «Альфа-Банк»

(станом на 20.03.2022 р.)

№	Група клієнтів	Вид послуги			
		Депозитні	Кредитні	Розрахунково-касові	Інші
1.	Приватним клієнтам	Так	Так	Так	-
2.	Малому та середньому бізнесу	Так	Так	Так	-
3.	Корпоративному бізнесу	Так	Так	Так	-
4.	Фінансовим установам	Так	Так	Так	-

Джерело: Складено автором на основі джерела [22]

Нами було відібрано основні ресурси Товариства, що надаються фізичним особам та фізичним особам підприємцям, та здійснено опис особливостей. Характеристика ресурсів Акціонерного Товариства «Альфа-Банк» наведена в додатку А.

Таким чином, ми описали особливості ресурсів підприємства з боку клієнту, проте важливо розглянути, чи є дані ресурси стратегічними для самого підприємства. Для цього здійсимо VRIO-аналіз ресурсів підприємства (табл. 2.3)

Таблиця 2.3

VRIO-аналіз ресурсів АТ «Альфа-Банк» (станом на 20.03.2022 р.)

Назва ресурсу	Value	Rareness	Instability	Organization	Характеристика статусу ресурсу
Депозит «Прибутковий»	-	-	+	-	Ресурс не є стратегічним
Депозит «Ощадний»	-	-	+	-	Ресурс не є стратегічним
Пакетне обслуговування White	-	-	+	-	Ресурс не є стратегічним
Пакетне обслуговування Black	-	-	+	+	Ресурс не є стратегічним
Пакетне обслуговування Graphite	-	-	+	+	Ресурс не є стратегічним
Кредитна карта «RED»	+	-	+	+	Ресурс наближається до статусу стратегічного
Кредитна карта «Chameleon»	+	+	-	+	Ресурс є стратегічним для компанії
Кредит готівкою	+	-	+	+	Ресурс наближається до статусу стратегічного
Sense SuperApp для Фізичних осіб	+	+	-	+	Ресурс є стратегічним для компанії
Sense SuperApp для ФОП	+	+	-	+	Ресурс є стратегічним для компанії
Торговий Еквайринг	+	-	+	-	Ресурс не є стратегічним
Зарплатно карточний проект	+	-	+	+	Ресурс наближається до статусу стратегічного
Розрахунково касове обслуговування на пакеті Head	+	+	+	+	Ресурс наближається до статусу стратегічного
Розрахунково касове обслуговування на пакеті Lead	+	+	+	+	Ресурс наближається до статусу стратегічного

Джерело: Складено автором на основі джерела [26]

Таким чином, провівши аналіз ключових ресурсів АТ «Альфа-Банк» бачимо, що підприємство надає послуги в рамках отриманих ліцензій від відповідних установ, в тому числі НБУ. При цьому, відповідно до VRIO-аналізу не всі ресурси є стратегічними.

На етапі аналізу фінансово-економічної діяльності АТ «Альфа-Банк» розглянемо динаміку показників балансу за останні три роки (табл. 2.3).

Таблиця 2.3

Динаміка показників звіту про фінансовий стан (Баланс) АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр., тис. грн.

Показник	2018	2019	2020
2	4	5	6
Активи (А), тис. грн.	42 363	38 953	49 530
абсолютний приріст, тис. грн.		-3 410	10 577
темп приросту, %		- 8,75	21,35
Пасиви (П), тис. грн.,	42 363	38 953	49 530
абсолютний приріст, тис. грн.		-3 410	10 577
темп приросту, %		8,75	21,35
Зобов'язання (З), тис. грн.	39 739	35 642	38 115
абсолютний приріст, тис. грн.		-4 049	2 473
темп приросту, %	16,49	-11,49	6,49
питома вага у пасивах, %	93,39	91,5	83,67
Капітал (К), тис. грн.	2 624	3 311	11 415
абсолютний приріст, тис. грн.		687	8104
темп приросту, %		20,75	71
питома вага у пасивах, %	6,16	8,49	7,35
Фінансовий результат (Прибуток / Збиток), тис. грн.	25 018	654 723	35 750
абсолютний приріст, тис. грн.		629 705	-618 973
темп приросту, %		96,17	1731,39
Рентабельність капіталу, %	0,01	0,04	0,4
Рентабельність активів, %	0,59	16,3	0,72

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Загалом, активи та пасиви збільшилися за 3 роки на 25,91% і склали 49,53 млрд. грн., зобов'язання збільшилися на 12,93% і склали 38,11 млрд. грн., капітал у свою чергу зріс на 69,25% і склав 11 415 млрд. грн. За даний період бачимо зниження прибутку на 1366%, що склав 35,75 млрд. грн. Рентабельність капіталу стабілізується, зважаючи на різке зниження даного показника за 2018 рік, та складає 0,4%, в той час як рентабельність активів значно покращилась та складає 0,4%, що свідчить про зріст даного показника на 2,7% за останні три роки.

Отже, протягом досліджуваного періоду бачимо зріст таких показників як активи, пасиви, капітал та зобов'язання. В цілому відбувається дотримання зв'язку між основними фінансовими показниками діяльності корпорації: $A = K + Z = П$.

Розглянемо звіт про прибутки і збитки та інший сукупний дохід АТ «Альфа-Банк» за останні 3 роки (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

**Динаміка показників звіту про фінансові результати АТ «Альфа-Банк»
за 2018-2020 рр., млн. грн.**

Показники	Значення статті по роках, млн. грн.			Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2019- 2018	2020- 2019	(2019/2 018- 1)100	(2020/ 2019- 1)100
Процентні доходи	7 935,0	8 252,2	8 731,7	317,2	479,5	4%	6%
Процентні витрати	- 4 135,7	- 4 275,6	- 3 673,3	- 139,9	602,3	3%	-14%
Чистий процентний дохід	3 799,3	3 976,6	5 058,4	177,3	1 081,8	5%	27%
Комісійні доходи	3 425,0	3 644,4	4 293,9	219,4	649,5	6%	18%
Комісійні витрати	- 736,5	- 803,7	- 1 189,2	- 67,2	- 385,5	9%	48%

Продовження табл. 2.4

Дохід від операцій фінансовими інструментами	із	150,4	283,1	27,7	132,7	- 255,4	88%	-90%
Дохід від перекласифікації переоцінки боргових фінансових інструментів		2,4	1,1	13,9	- 1,3	12,8	-54%	1164%
Результат операцій похідними інструментами	з фін.	150,3	223,0	396,9	72,7	173,9	48%	78%
Результат операцій іноземною валютою	з	210,5	265,7	359,6	55,2	93,9	26%	35%
Інші доходи та витрати		650,7	730,4	558,4	79,7	- 172,0	12%	-24%
Прибуток до оподаткування	до	1 537,7	1 777,9	1 176,7	240,2	- 601,2	16%	-34%
Податок на прибуток	на	134,5	147,9	- 21,9	13,4	- 169,8	10%	-115%
Інший сукупний дохід		2 115,3	1 925,8	1 154,8	- 189,5	- 771,0	-9%	-40%
Усього сукупного доходу за рік		1 835,7	1 993,3	1 103,6	157,6	- 889,7	9%	-45%

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Таким чином, за останні 3 роки ми не спостерігаємо чіткої тенденції змін у показниках фінансових результатів підприємства. Так, у 2019 р. спостерігалось збільшення сукупного доходу на 9%, що становить 157,6 млн. грн., у той час як за 2020 р. даний показник зменшився на 45% (або на 889,7 млн. грн.) та становив 1103,6 млн. грн.

Розглянемо динаміку активів АТ «Альфа-Банк» за останні 3 роки (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

**Горизонтальний аналіз активів АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр., млн.
грн.**

Показники	Значення статті по роках, млн. грн.			Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2019- 2018	2020- 2019	(2019/ 2018- 1)100	(2020/ 2019- 1)100
Грошові кошти та їх еквіваленти	5 870	5 851	3 934	51	-917	4,8	-32,76
Кошти в НБУ	582	526	577	1-56	51	-9,62	9,7
Кошти в інших банках	1 910	138	837	-1772	699	-92,77	506,5
Кредити та заборгованість клієнтів	27 463	25 629	26 433	-1834	804	-6,68	3,14
Портфель цінних паперів	3 842	400	400	-3442	0	-89,59	0
Цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю	23	2 868	2 193	2845	-675	12379	-23,53
Інвестиційна нерухомість	493	693	693	200	0	40,57	0
Дебіторська заборгованість	-	62	125	-	63	-	101,61
Основні засоби та нематеріальні активи	655	874	886	219	12	33,43	1,37
Інші фінансові активи	-	-	-	-	-	-	-
Інші активи	564	1 192	3 484	628	2292	111,35	192,28
Відстрочений податковий актив	989	1 180	1 180	191	0	19,31	0
Усього активів	42 363	38 954	40 220	-3409	1266	-8,04	3,25

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Проаналізувавши активи АТ «Альфа-Банк» в динаміці та за структурою визначили, що на структуру активів банку впливають наступні показники: грошові кошти та їх еквіваленти, кошти в НБУ, кошти в інших банках, кредити та заборгованість клієнтів, портфель цінних паперів, цінні папери, що обліковуються за справедливою вартістю, інвестиційна нерухомість, дебіторська заборгованість, основні засоби та нематеріальні активи, інші фінансові активи, інші активи та відстрочений податковий актив.

Важливим показником фінансового стану акціонерного товариства є обсяг власного капіталу, який забезпечує економічну самостійність і фінансову стабільність підприємства (табл. 2.6).

Таблиця 2.6

Структура власного капіталу АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр., млн. грн.

Показник	Значення статті по роках, млн. грн.			Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
	2018	2019	2020	2019-2018	2020-2019	(2019/2018-1)100	(2020/2019-1)100
Статутний капітал	4 639	7 515	12 179	2876	4 664	62,0	62
Емісійні різниці	366	739	739	373	0	101,91	0
Незарєстровані внески до статутного капіталу	3 135	8 214	0	5079	-8214	162,0	-8,2
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	(6 130)	(10 225)	(10 218)	4095	-7	-59,95	-0,068
Резервні та інші фонди банку	294	294	294	0	0	0	0
Резерви переоцінки	318	323	324	5	1	15,72	3,09
Усього власного капіталу	2 623	3 311	3 319	688	0	26,23	0,24

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Як ми бачимо з таблиці 3.4, за звітні періоди 2018–2020 рр., значне збільшення зобов'язання банку спостерігається з початку 2018 та 2020 року, а саме збільшилися на 13,38% та 21,35% відповідно, та склали 42, 36 49,53 млрд. грн. відповідно. При цьому, зобов'язання за 2018 р. зросли на 16,49% і склали 39,7 млрд. грн., а капітал зменшився на 33,77% і склав 2,6 млрд. грн., у той час як зобов'язання за 2020 р. зросли на 6,49% та склали 38,12 млрд. грн., а капітал зріс на 71% та склав 11,42 млрд. грн.

Фінансовий результат корпорації є індикатором рівня ефективності фінансової діяльності. Для акціонерного товариства важливо знати не лише

загальний результат діяльності за конкретний період, а й володіти інформацією про джерела даного результату.

Розглянемо показники фінансових результатів АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр. (табл. 2.7).

Таблиця 2.7

Динаміка фінансових показників АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр.,

млн. грн

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст, тис. грн.		Темп приросту, %	
				2019-2018	2020-2019	(2019/2018-1)100	(2020/2019-1)100
Об'єм кредитного портфеля	25629	28224	32400	2595	4176	10,12	14,8
Резерви під кредитні ризики	-9425	-8479	-9103	946	-624	10,03	-7,36
Ліквідні засоби	4093	1235	2089	-2768	854	-67,62	57,66
Власний капітал	3312	3978	4989	666	1011	20,11	25,41
Статутний капітал	7516	12180	12180	4664	0	62,05	0
Засоби банку	1671	662	36	-1010	-626	60,41	-94,56
Загальний об'єм вкладів	29153	41366	52289	12213	10923	41,89	26,40
Депозити фіз. осіб	15491	23608	32033	8117	8425	52,40	35,69
Депозити фіз. осіб за попередній квартал	14771	20288	30439	5517	10151	37,35	50,03
Боргові цінні папери, емітовані банком	2406	62	45	-2344	-17	-97,42	-27,42
Обов'язки	35642	45552	55211	9910	9659	27,8	21,20
Чистий прибуток	-4095	655	1258	4750	603	198,24	92,06

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Таким чином, розглянувши фінансові результати АТ «Альфа-Банк» бачимо, що чистий прибуток за останні три роки має позитивну тенденцію,

так, наприклад, за 2020 р. даний показник склав 1258 млн. грн., що на 92,06% більше ніж за 2019 р., а показник у 2019 р. на 198,24% більший ніж за 2018 р., та склав 655 млн. грн. Разом зі зростом чистого прибутку збільшується й показник обов'язків, так за 2020 р. даний показник склав 55211 млн. грн., що на 21,2% більше ніж за попередній рік.

Розглянемо напрямки інвестиційної діяльності АТ «Альфа-Банк». Серед основних можемо виділити:

- інвестиції в цінні папери;
- інвестиції в нерухомість;
- розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках;
- інше.

Підприємство активно інвестує в цінні папери (табл. 2.8).

Таблиця 2.8

Інвестиції АТ «Альфа-Банк в цінні папери за 2018-2020 рр., млн. грн.

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст, млн. грн		Темп приросту, %	
				2019-2018	2020-2019	(2019/2018-1)100	(2020/2019-1)100
Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через прибутки або збитки							
Боргові цінні папери, що випущені банками в доларах США	215	114	-	-101	-	-47%	-
Боргові цінні папери нефінансових підприємств в доларах США	230	129	-	-101	-	-44%	-
Боргові цінні папери, які обліковуються за справедливою вартістю з визнанням результату переоцінки через інший сукупний дохід							

Продовження табл. 2.8

Державні облигації номіновані в доларах США	8115	8296	8706	181	410	2%	5%
Державні облигації номіновані в гривнях	575	454	2724	-121	2270	-21%	500%
Державні облигації номіновані в євро	280	248	174	-32	-74	-11%	-30%
Боргові цінні папери органів місцевого самоврядування	-	-	615	-	-	-	-
Боргові цінні папери небанківських фінансових установ	-	-	101	-	-	-	-
Резерв під зменшення корисності	-31	-30	-35	1	-5	-3%	17%
Балансова вартість	8939	8968	12285	29	3317	0%	37%
Акції підприємств та інші цінні папери	1	1	1	0	0	0%	0%
Балансова вартість інвестицій у цінні папери (усього)	9385	9212	12286	-173	3074	-2%	33%

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Таким чином бачимо, що за 2020 р. балансова вартість інвестицій у цінні папери зросла на 33% та склала 12 286 млн. грн.

Станом на 31 грудня 2020 року та 31 грудня 2019 року державні облигації не були прострочені, а акції знеціненими. Станом за 31 грудня 2020 року в заставу надано ОВДП в сумі 6 634 005 тисяч гривень по кредитах, що отримані від Національного банку України шляхом рефінансування (примітка 14), а також ОВДП в сумі 78 641 тисяч гривень по угоді з Національним банком України «Процентний своп».

У наступному розділі опишемо, які заходи здійснює підприємство з метою зменшення кредитного ризику.

Розглянемо операції з інвестиційною нерухомістю АТ «Альфа-Банк» за останні 3 роки (табл. 2.9).

Таблиця 2.9

**Операції з інвестиційною нерухомістю АТ «Альфа-Банк за 2018-2020 рр.,
млн. грн.**

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст, млн. грн.		Темп приросту, %	
				2019-2018	2020-2019	(2019/2018-1)100	(2020/2019-1)100
Балансова (справедлива) вартість на початок періоду	1804	1976	2104	172	128	10%	6%
Придбання інвестиційної нерухомості	700	908	2	208	-906	30%	-100%
Зменшення на суму частки податкового кредиту	-96	-126	0	-30	126	31%	-100%
Капітальні інвестиції (придбання та реконструкція)	0	32	0	32	-32	-	-100%
Надходження внаслідок звернення стягнення на предмет застави:	280	263	175	-17	-88	-6%	-33%
Продаж інвестиційної нерухомості	-115	-99	-260	16	-161	-14%	163%
Надання у фінансовий лізинг	-5	-1	-26	4	-25	-80%	2500%
Збитки від продажу інвестиційної нерухомост	-15	-23	-7	-8	16	53%	-70%
Переведення до основних засобів	-	-1986	-	-	-	-	-
Зміни при поновленні/втраті права власності:	-	-	-102	-	-	-	-
Зміни від переоцінки справедливої вартості:	-80	-75	-29	5	46	-6%	-61%
Балансова (справедлива) вартість на кінець періоду	2115	2104	900	-11	-1204	-1%	-57%

Джерело: Складено автором на основі [15; 39]

Таким чином бачимо, що інвестиційна діяльність АТ «Альфа-Банк» в нерухомість за останні 3 роки тільки у 2018 р. продемонструвала прибутки більше ніж витрати. Таким чином балансова вартість на кінець періоду склала 2155 млн. грн., що на 311 млн. грн. більше за балансову вартість на початку періоду.

Станом на 01 грудня 2020 року було здійснено переоцінку вартості інвестиційної нерухомості незалежним оцінювачем Приватним підприємством «Аверті» (Сертифікат суб'єкту оціночної діяльності № 857/20 від 24 вересня 2020 року).

З огляду на наявність у власності Банку значної кількості об'єктів нерухомого майна (у вигляді операційної, інвестиційної нерухомості, а також активів, отриманих у власність внаслідок стягнення заставного майна), Банк наражається на ризик нерухомості, що визначається як імовірність виникнення збитків або додаткових втрат або недоотримання запланованих доходів унаслідок раптового істотного знецінення нерухомості, що є власністю Банку, у зв'язку із зміною кон'юнктури ринку нерухомості України.

У наступному розділі опишемо, які заходи здійснює підприємство з метою зменшення ризику нерухомості.

Говорячи про інвестиційну привабливість акціонерного товариства, важливим є розглянути динаміку вартості акцій та її прибутковість.

Так, номінальна вартість однієї простої іменної акції станом на 31 грудня 2020 року дорівнює 0.10 гривень (нуль гривень 10 копійок), а на 31 грудня 2019 року - 0.10 гривень (нуль гривень 10 копійок). На звітну дату Банк не випускав привілейованих акцій, виплати дивідендів не здійснювалось. Обмежень щодо володіння акціями на кінець звітного періоду немає. Акцій, призначених для випуску за умовами опціонів і контрактів з продажу, – немає. Для розрахунку прибутку на одну акцію Банк розраховує середньозважену кількість простих акцій, які перебувають в обігу.

Таким чином, основними напрямками інвестиційної діяльності АТ «Альфа-Банк» є: інвестиції в цінні папери; інвестиції в нерухомість; розміщення тимчасово вільних коштів на депозитних рахунках. Інвестиції в цінні папери продемонстрували збільшення обсягу грошових вкладень на 33% за останній рік у порівнянні з попереднім. Проте важко сказати, про результативність таких інвестицій, оскільки підприємство не надає відповідної звітності. У свою чергу інвестиційна діяльність підприємства в нерухомість за останні 3 роки тільки у 2018 р. продемонструвала прибутки більше ніж витрати, що свідчить про необхідність значних змін політики управління портфелем нерухомості підприємства.

Отже, корпорація веде активну діяльність, надаючи клієнтам великий обсяг продуктів та послуг, серед яких ризикові види діяльності – кредитування, інвестування тощо. Так, діяльність АТ «Альфа-Банк» потребує оцінки, чи знаходиться корпорація у стані фінансової безпеки.

2.2. Комплексний аналіз фінансової стійкості корпорації на прикладі АТ «Альфа-Банк»

Враховуючи аналіз показників діяльності АТ «Альфа-Банк» можемо розрахувати такі коефіцієнти як: Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу; Коефіцієнт адекватності основного капіталу; Коефіцієнт миттєвої ліквідності; Коефіцієнт поточної ліквідності; Коефіцієнт короткострокової ліквідності; Коефіцієнт максимально можливого розміру кредитного ризику на одного контрагента; Коефіцієнт максимально можливого обсягу кредитів, гарантій та доручень; Коефіцієнт інвестування в цінні папери відповідно до методики розрахунку, описаної у попередньому розділі. Розраховані значення за останні три аналізовані роки наведено в табл. 2.10.

Таблиця 2.10

**Динаміка показників фінансової безпеки АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020
рр., %**

Коефіцієнт	Скорочення	Граничне значення	Станом на 31.12.2018	Станом на 31.12.2019	Станом на 31.12.2020	Абсолютне відхилення, %	
						2019 - 2018	2020 - 2019
Коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу	К _{ад}	10%	13,6	15,8	16,1	2,2	0,3
Коефіцієнт адекватності основного капіталу	К _{аск}	7%	Введено з 01.01.2019	11,2	12,4	-	1,2
Коефіцієнт миттєвої ліквідності	К _{мл}	20%	77,7	Не розраховується з 02.09.2019		-	-
Коефіцієнт поточної ліквідності	К _{пл}	40%	61,7			-61,7	-
Коефіцієнт короткострокової ліквідності	К _{кл}	60%	69,2	79,2	78,4	10	-0,8
Коефіцієнт максимально можливого розміру кредитного ризику на одного контрагента	К _{мкр}	25%	33,4	14,35	17,8	-19,05	3,45
Коефіцієнт максимально можливого обсягу кредитів, гарантій та доручень	К _{мк}	25%	0,45	14,58	12,57	14,13	-2,01

Джерело: складено автором на основі [15; 39]

Відповідно до табл. 2.10 бачимо, що коефіцієнт адекватності регулятивного капіталу за аналізовані три роки знаходився в рамках

нормального значення, так, у 2020 р. склав 16,1%, продемонструвавши тенденцію до зросту до попередніх років на 0,3% у порівнянні з 2019 р. та на 2,2% у 2019 р. у порівнянні з 2018 р.

У свою чергу коефіцієнт адекватності основного капіталу також продемонстрував тенденцію до зросту, становивши 12,4%, що на 1,2% більше у порівнянні з 2019 р., за 2018 р. розрахунок даного показника не проводився.

Коефіцієнти миттєвої та поточної ліквідності продемонстрували у 2018 р. значення 77,7% та 61,7% відповідно, що відповідає встановленим нормам. Проте, з 2019 р. даний показник не розраховується.

Коефіцієнт короткострокової ліквідності продемонстрував значення у 78,4%, що на 0,8% менше за попередній рік, при цьому у 2019 р. даний показник становив 79,2%, що на 10% більше у порівнянні з 2018 р.

У свою чергу коефіцієнт максимально можливого розміру кредитного ризику на одного контрагента це єдиний коефіцієнт, який вийшов за рамки нормального значення протягом аналізованого періоду. Так, станом на 31.12.2018 даний показник становив 33,4%, у той час як граничне значення – не більше 25%. Проте у наступні роки даний показник стабілізувався та становив 14,35% у 2019 р. та 17,8% у 2020 р.

Коефіцієнт максимально можливого обсягу кредитів, гарантій та поручительств продемонстрував відсутність чіткої тенденції. Так, станом на 31.12.2020 даний коефіцієнт становив 12,57%, що на 2,01% менше у порівнянні з попереднім роком, а у 2019 р. коефіцієнт склав 14,58%, що на 14,13% більше у порівнянні з 2018 р.

Таким чином бачимо, що значення всіх коефіцієнтів протягом останніх двох років знаходяться в допустимих межах, щоб стверджувати, що корпорація знаходиться у стані фінансової безпеки. Проте відповідно до індикаторного методу, у 2018 р. у корпорації спостерігався передкризовий стан, оскільки значення одного з коефіцієнтів не знаходилось в рамках

граничних значень. Тому доречно оцінити ймовірність банкрутства обраної корпорації.

2.3. Оцінка ймовірності банкрутства АТ «Альфа-Банк»

Фінансова стійкість банку як корпорації — це головна умова його існування та активної діяльності. Вона формується під впливом як об'єктивних, так і суб'єктивних факторів та оцінюється за допомогою окремих показників та зведених комплексних показників діяльності корпорації.

Розглянемо показники, що характеризують фінансову стійкість АТ «Альфа-Банк» (табл. 2.11).

Таблиця 2.11

Показники стійкості АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр.

Показник	2018	2019	2020	Абсолютний приріст		Темп приросту, %	
				2019-2018	2020-2019	(2019/2018-1)100	(2020/2019-1)100
Позиція в рейтингу	15	10	10	-	-	-	-
Залежність від вкладів фіз.. осіб	43,46	51,83	58,02	8,37	6,19	19,26	11,94
Якість фондування , бал.	2	2	2	-	-	-	-
Прибутковість	-10,07	1,48	2,29	11,55	0,81	114,7	54,72
Ліквідність	13,28	2,94	3,99	-10,34	1,05	-77,86	35,71
Достатність капіталу	8,5	8,03	8,29	-0,47	0,26	-5,53	3,23
Загальний бал	2,5	2,3	2,4	-	-	-	-

Джерело: [23]

Таким чином можемо стверджувати, що основні показники, що демонструють стійкість підприємства та його нормальне функціонування,

демонструють достатність. Проте чіткої тенденції зростання немає, тому розрахуємо за аналізовані роки можливість банкрутства підприємства.

З метою запобігання банкрутству та визначення симптомів фінансової кризи треба провести економічний аналіз діяльності суб'єкта господарювання за триваліший період часу його діяльності, й визначити негативні та позитивні фактори ділової активності, зовнішніх та внутрішніх чинників економічної нестабільності, повноти реалізації економічного потенціалу тощо.

Проведемо оцінку рівня кризи та ймовірності банкрутства підприємства АТ «Альфа-Банк» за даними, що були наведені в попередніх розділах.

Модель Ліса (формула 2.1) [5]:

$$Z=0,063K1 + 0,042K2 + 0,057K3 + 0,001K4 \quad (2.1)$$

, де K1 – ліквідність (капітал/ активи)

K2 – прибутковість (прибуток до сплати податків/ операційні активи)

K3 – нерозподілений прибуток (резерви/ операційні активи)

K4 – фінансовий важіль (власний капітал/ заборгованість)

Мінімально допустиме значення показника – 0,03

Порахуємо значення необхідних показників (табл. 2.12).

Таблиця 2.12

Показники для розрахунку рівня кризи на підприємстві АТ «Альфа-Банк» за 2018-2020 рр.

Показник	2018 р.	2019 р.	2020 р.
K1	0,06	0,08	0,23
K2	0,59	1,8	0,72
K3	0,01	0,01	0,01
K4	0,07	0,09	0,3
Z	0,03	0,8	0,05

Джерело: Складено автором

$$Z_{2018}=0,063K1 + 0,042K2 + 0,001K4 = 0,0292$$

$$Z_{2019}=0,063K1 + 0,042K2 + 0,001K4 = 0,0813$$

$$Z_{2020}=0,063K1 + 0,042K2 + 0,001K4 = 0,0456$$

Відповідно до розрахованого показника можемо сказати, що протягом трьох аналізованих років підприємство не знаходиться в кризовому стані. Оскільки за 2018-2020 рр. показник рівня кризи демонстрував значення у діапазоні 0,03-0,8, у той час, як за нормальних умов, даний показник не повинен опускатися нижче 0,03.

Визначення наявності кризи та, відповідно, ймовірності банкрутства зазначено в табл. 2.13

Таблиця 2.13

Наявність кризи на підприємстві АТ «Альфа-Банк» відповідно до показника моделі Ліса за 2018-2020 рр.

Рік	Значення показника Z	Наявність кризи
2018	0,03	Немає ознак кризи
2019	0,8	Немає ознак кризи
2020	0,05	Немає ознак кризи

Джерело: Складено автором

Проведений аналіз за показниками фінансової діяльності підприємства показав, що протягом трьох аналізованих років підприємство не знаходилося в кризовому. При цьому у 2018 р. ми спостерігаємо граничний показник наявності кризи, проте це не свідчить про кризовий або передкризовий стан підприємства. Доречно також розглянути показники фінансової безпеки підприємства, що дозволить з'ясувати, чи наявні в підприємства точкові місця, що свідчать про можливість банкрутства (табл. 2.14)

Таблиця 2.14

Індикатори фінансової безпеки АТ «Альфа-Банк» за 2020 р.

Показник	Оцінка показника	
	Значення	Оцінка
1. Показники майнового стану		
Коефіцієнт визначення рівня постійності активів	1,8	Оптимальний рівень

Продовження табл. 2.14

Питома вага дебіторської заборгованості у майні	1,4	Рекомендовано зменшення показника
Коефіцієнт визначення мобільності активів	1,2	Достатній рівень, рекомендовано збільшення
2. Показники фінансової незалежності		
Коефіцієнт визначення концентрації власного капіталу	0,8	Оптимальний рівень
Коефіцієнт визначення фінансової стабільності	1,5	Оптимальний рівень
Коефіцієнт визначення фінансової стійкості	1,15	Достатній рівень, рекомендовано збільшення
3. Показники ділової активності		
Коефіцієнт оборотності коштів у розрахунках (у днях)	10	Оптимальний рівень
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості (у днях)	30	Достатній рівень, рекомендовано зменшення
4. Показники ефективності діяльності		
Рентабельність сукупного капіталу (ROA)	3,5%	Оптимальний рівень
Рентабельність власного капіталу (ROE)	72%	Достатній рівень

Джерело: Складено автором

Таким чином, нами було проаналізовано показники фінансової безпеки підприємства як складової економічної безпеки підприємства та аналізу можливості банкрутства. Було встановлено, що за всіма розглянутими показниками, підприємство має достатній або оптимальний рівень з рекомендаціями щодо покращення показника у бік збільшення або у бік зменшення.

Отже, оцінивши стан підприємства АТ «Альфа-Банк», можемо стверджувати, що підприємству не загрожує банкрутство та рівень фінансової безпеки підприємства є достатнім.

РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ УДОСКОНАЛЕННЯ ОЦІНКИ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ КОРПОРАЦІЇ ТА ЇЇ УПРАВЛІННЯ

3.1. Напрями удосконалення методичного підходу до інтегрального оцінювання рівня фінансової безпеки корпорації

Аналіз існуючих методів оцінки інтегрального рівня фінансової безпеки продемонстрував розгалуженість та відсутність єдиного підходу. Причиною цього в тому числі є те, що оцінка фінансової безпеки корпорації повинна бути розроблена кожним підприємством індивідуально в залежності від особливостей діяльності підприємства, його місці на ринку, іміджу тощо. Таким чином розглянемо можливі напрямки удосконалення методичного підходу до оцінки рівня фінансової безпеки корпорації.

На нашу думку інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки корпорації повинна бути комплексною та включати в себе наступні етапи:

- розрахунок ключових показників-індикаторів, які характеризують рівень фінансової безпеки корпорації. Доречно дані індикатори згрупувати за окремими напрямками в залежності від особливостей діяльності корпорації;
- визначення граничних значень за кожним з індикаторів;
- оцінка рівня фінансової безпеки корпорації за розрахованими значеннями та співставленням з гранично допустимими значеннями;
- визначення питомої ваги кожного показника, в залежності від вагомості у структурі;
- визначення загальної оцінки рівня фінансової безпеки корпорації;
- виявлення напрямків підвищення рівня фінансової безпеки корпорації;
- розрахунок тактичної оцінки фінансової безпеки корпорації.

У свою чергу розрахунок ключових показників-індикаторів згрупуємо наступним чином:

- капітало-ресурсна безпека корпорації, яка включає оцінку рівня достатності ресурсів (в тому числі фінансових) в забезпеченні ефективного функціонування підприємства. Доцільно розраховувати за допомогою таких коефіцієнтів як: коефіцієнт надійності; коефіцієнт концентрації власного капіталу; коефіцієнт строкових депозитів у депозитах клієнтів (для корпорацій – банків);
- кредитно-інвестиційна безпека, яка дає оцінку кредитній діяльності корпорації, визначення можливостей погашення діючих кредитів та рівня заборгованості підприємства та клієнтів перед підприємством. Доцільно розраховувати за допомогою таких коефіцієнтів: коефіцієнт кредитної активності; коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери і пайову участь; коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі (для корпорацій – банків); коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом.
- оцінка безпечності рівня доходів та витрат. Доцільно розраховувати за допомогою наступних показників: коефіцієнт рентабельності доходів; коефіцієнт рентабельності активів; коефіцієнт рентабельності власного капіталу.

Важливим є розрахувати власні граничні значення для окремого підприємства, оскільки враховуючи специфіку діяльності корпорації, можлива необхідність підтримувати той або інший показник в певних межах, щоб забезпечувати стійкість фінансової безпеки підприємства. Зобразимо граничні значення коефіцієнтів оцінки рівня фінансової безпеки для АТ «Альфа-Банк» (табл. 3.1).

Таблиця 3.1

Граничні значення індикатори фінансової безпеки для АТ «Альфа-Банк»

Показник	Оптимальне значення для АТ «Альфа-Банк»
1. Капітало-ресурсна безпека	
Коефіцієнт надійності	0,5
Коефіцієнт концентрації власного капіталу	0,1
Коефіцієнт строкових депозитів у депозитах клієнтів	0,7
2. кредитно-інвестиційна безпека	
Коефіцієнт загальної інвестиційної активності в цінні папери і пайову участь	0,00
Коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі	0,3
Коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом	0,4
3. Оцінка безпечності рівня доходів та витрат	
Коефіцієнт рентабельності доходів	0,3
Коефіцієнт рентабельності активів	0,1
Коефіцієнт рентабельності власного капіталу	0,3

Джерело: складено автором

Граничні значення були розроблені з урахуванням військового стану в країні. У такий час ліквідність банків значно знижується, саме тому важливо приділити увагу коефіцієнту строкових депозитів у депозитах клієнтів, та не допускати зниження рівня нижче 0,7. Максимально можливо утримувати коефіцієнт проблемних прострочених кредитів у кредитному портфелі на рівні не вище 0,3. Коефіцієнт покриття кредитів власним капіталом рекомендовано не опускати нижче 0,4. Всі наведені показники є важливим критерієм оцінки фінансового стану корпорації АТ «Альфа-Банк», саме тому в період не стабільної та загрозованої ситуації до існування корпорації доречно змінювати граничні значення індикаторів фінансової безпеки у бік стабілізації ліквідності.

Отже, інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки корпорації повинна бути комплексною та включати в себе ряд етапів: розрахунок

ключових показників-індикаторів, які характеризують рівень фінансової безпеки корпорації; визначення граничних значень за кожним з індикаторів; оцінка рівня фінансової безпеки корпорації за розрахованими значеннями та співставленням з гранично допустимими значеннями; визначення питомої ваги кожного показника, в залежності від вагомості у структурі; визначення загальної оцінки рівня фінансової безпеки корпорації; виявлення напрямків підвищення рівня фінансової безпеки корпорації. Важливим є розробка граничних значень індикаторів фінансової безпеки корпорації на основі особливостей її діяльності, а також зовнішніх факторів, таких як політичний та економічний стан в країні.

3.2. Стратегія формування позитивного іміджу в системі управління фінансовою безпекою корпорації

Імідж корпорації відіграє важливу роль в фінансовій стабільності підприємства. Є безліч випадків, коли невірне позиціонування підприємства/критична помилка/виявлення недобросовісності перед споживачами вплинули на імідж корпорації негативним чином і, як наслідок, підприємство може втратити контрагентів, постачальників, клієнтів тощо. Звісно зниження споживання продукції, проблеми з постачальниками негативно впливатимуть на фінансову безпеку корпорації.

У військовий час споживачі особливо надають увагу іміджу підприємства. Так, українці бойкотують підприємства, які функціонують на території країни-агресора, також бойкотуються підприємства, які не виплачують заробітню плату співробітникам (українцям) тощо. Таким чином вважаємо питання створення позитивного іміджу корпорації важливою складовою її фінансової безпеки.

Зазначимо, які внутрішні засоби мають вплив на імідж підприємства:

- маркетинг;

- позиціонування підприємства на ринку;
- дизайн;
- психологія;
- реклама;
- благодійна діяльність;
- продукт;
- стандарти обслуговування клієнтів;
- PR-фахівці тощо.

Всі вищезазначені складові формують імідж в очах споживача на різних сферах (бізнес імідж, соціальний імідж, економічний, політичний тощо). Економічний ефект від впливу тих чи інших факторів на споживача дає можливість отримувати винагороду за назву бренду та певним чином гарантує затребуваність серед споживачів, тобто сприяє підвищенню цінності бренду.

Суттєву роль на імідж відіграє соціальний ефект, який в свою чергу впливає на споживачів та їх вибір продукції/послуг даного підприємства. Імідж має взаємозалежний вплив на фінансову безпеку корпорації. Так, при стабільності фінансової безпеки, корпорація має можливість провадити благодійну діяльність, що, як було зазначено вище, впливає на імідж підприємства.

Також важливим є зазначити, що імідж здійснює взаємозалежний вплив на усі складові фінансового ефекту та, відповідно, фінансової безпеки корпорації. Високий рівень окремої складової фінансової безпеки впливає на підвищення іміджу корпорації, з іншої сторони – позитивний імідж сприятиме забезпеченню стабільності фінансової безпеки за кожною складовою всією корпорацією в цілому.

Зобразимо взаємопов'язуючий вплив іміджу та фінансової безпеки корпорації (табл. 3.2).

Таблиця 3.2

Матриця оцінки та приведення у відповідність рівнів іміджу та фінансової безпеки для підприємств

Імідж (рівень)	Рівень фінансової безпеки корпорації		
	Висока	Середня	Низька
Висока	Високий рівень конкурентних переваг	Перенесення факту підвищення іміджу на складові фінансової безпеки, забезпечення стабілізації фінансової безпеки та динаміка переходу до високого рівня стабільності	
Середня	Підвищення показників іміджу до складових фінансової безпеки		Перенесення переваги середнього рівня іміджу на складові фінансової безпеки
Низька	Підвищення іміджу корпорації через показник високого рівня фінансової безпеки корпорації		Необхідність підвищення іміджу та/або рівня фінансової безпеки корпорації

Джерело: складено автором

Для корпорації як підприємства зі значною частиною ринку, імідж має особливе значення. В тому числі й для досліджуваної корпорації – АТ «Альфа-Банк».

Важливого значення імідж АТ «Альфа-Банк» набув за часи агресії росії проти України та, подальшого повномасштабного вторгнення. Імідж корпорації значно знизився за ці часи, причиною чого стали наявність росіян в складі акціонерів корпорації та існування корпорації з аналогічною назвою, але на території росії. Серед негативних факторів, причиною яких стало зниження іміджу, можемо виділити:

- зниження кількості активних клієнтів;
- зниження обсягу строкових депозитів;
- зниження ліквідності;
- зменшення приросту клієнтів.

Подальші санкції проти Альфа-Банк росія вплинули в тому числі й на АТ «Альфа-Банк» Україна. А саме: плутанина клієнтів щодо накладення

санкцій й на АТ «Альфа-Банк» Україна; обмеження дії платіжних систем та тимчасове блокування проходження SWIFT-платежів тощо.

Розглянемо, які дії на підтримку АТ «Альфа-Банк» були вже здійснені:

- вилучення права голосу у акціонерів з російським громадянством;
- активна благодійна діяльність та фінансова підтримка ЗСУ, територіальної оборони, фінансування гуманітарної допомоги;
- дострокова виплата всім співробітникам заробітної плати;
- надання фінансової допомоги всім співробітникам корпорації у вигляді одного окладу;
- допомога співробітникам та їх сім'ям у виїзді з точок активних бойових дій на безпечну територію;
- дизайнерське рішення – додавання прапора України на додаток мобільного банкінгу;
- домовленість щодо впровадження рішення НБУ про гарантування повернення вкладів у обсязі 100%.

Всі зазначені заходи були прийняті протягом військового стану, коли імідж корпорації вже знизився. Саме тому вважаємо необхідним розроблення стратегії формування позитивного іміджу в рамках управління фінансовою безпекою корпорації.

Зобразимо процес стратегії підтримки іміджу корпорації як складової фінансової безпеки (рис. 3.1).

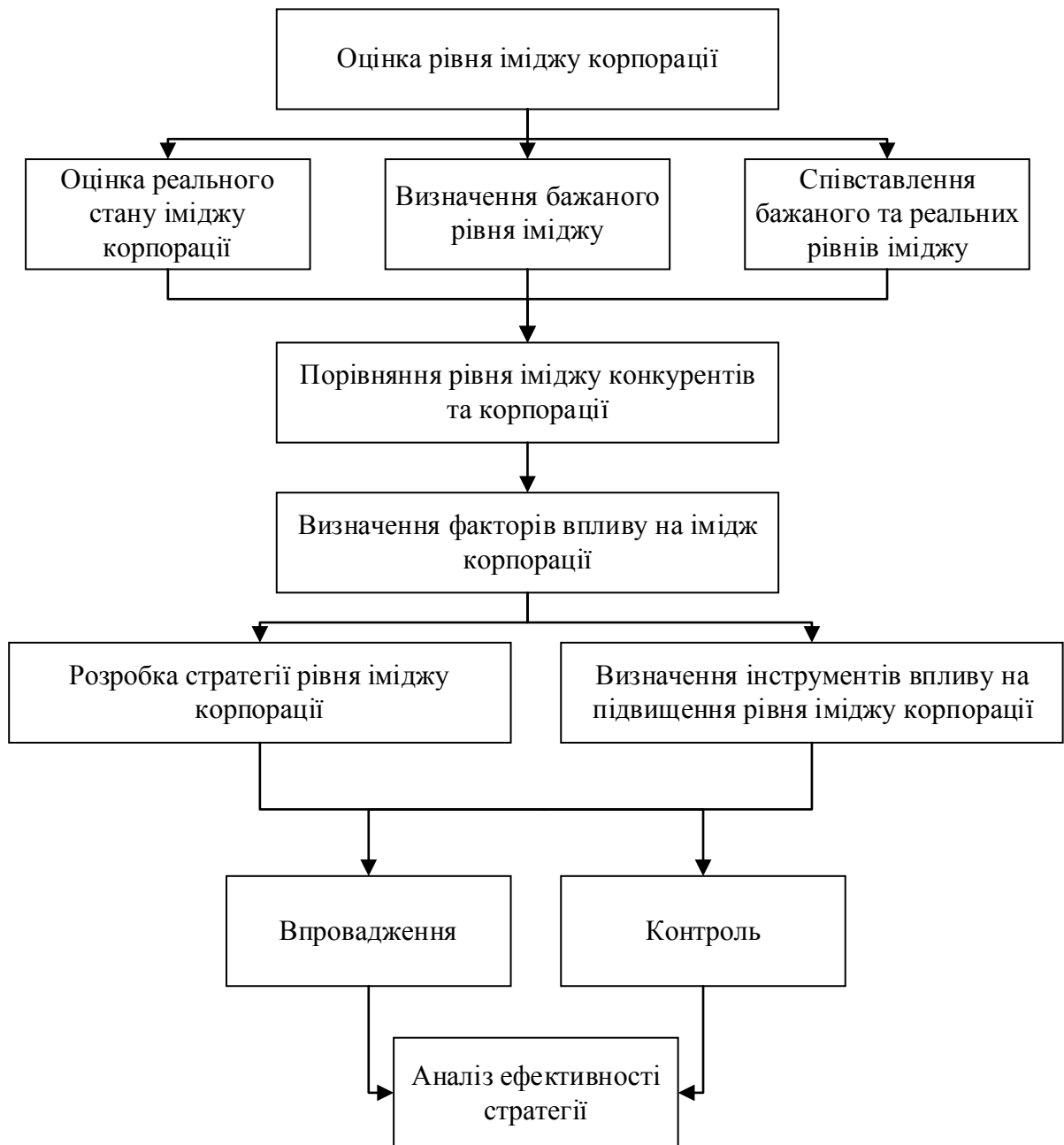

Рис. 3.1. Процес розробки стратегії формування позитивного іміджу в системі управління фінансовою безпекою корпорації

Джерело: складено автором

Таким чином процес розробки та впровадження стратегії формування позитивного іміджу бачимо наступним чином:

1. Оцінка
2. Визначення необхідного рівня іміджу
3. Порівняння бажаного рівня іміджу з діючим

4. Порівняння з іміджем конкурентів;
5. Визначення факторів впливу на імідж корпорації;
6. Розробка стратегії та визначення інструментів управління рівнем іміджу;
7. Впровадження стратегії, контроль за виконанням
8. Аналіз дієвості стратегії як інструменту впливу на фінансову безпеку корпорації.

Таким чином, на сьогодні АТ «Альфа-Банк» має визначити фактори впливу на значне зниження рівня іміджу. Нами було визначено, що факторами негативного впливу є:

- назва корпорації (співзвучна з назвою аналогічної корпорацією країни-окупанта);
- входження в холдинг, разом з іншими корпораціями країни окупанта;
- наявність акціонерів з російським громадянством.

На нашу думку доречно буде вжити наступних заходів з метою підвищення рівня іміджу підприємства на шляху забезпечення фінансової безпеки корпорації:

- зміна назви корпорації;
- відокремлення корпорації від холдингу;
- викуп акцій в акціонерів з російським громадянством/ відмова від російського громадянства (нагадаємо, що згадані акціонери мають 2 та більше громадянств, серед яких – громадянство Ізраїлю та Великої Британії)
- зміна кольорової гама лого корпорації;
- зміна формулювання місії та стратегії корпорації.

Важливо зазначити, що формування фінансової безпеки корпорації шляхом підвищення рівня іміджу є досить тривалим процесом та потребує

значних фінансових затрат. Так, зміна назви корпорації вимагає глибокого аналізу витрат та надалі аналіз доцільності таких затрат.

Отже, нами було складено процес розробки та впровадження стратегії формування позитивного іміджу бачимо наступним чином, який повинен включати наступні послідовні кроки: оцінка; визначення необхідного рівня іміджу; порівняння бажаного рівня іміджу з діючим рівнем; порівняння з іміджом конкурентів; визначення факторів впливу на імідж корпорації; розробка стратегії та визначення інструментів управління рівнем іміджу; впровадження стратегії, контроль за виконанням; аналіз дієвості стратегії як інструменту впливу на фінансову безпеку корпорації. Також серед необхідних заходів щодо підвищення рівня іміджу нами було виділено: зміна назви корпорації; відокремлення корпорації від холдингу; викуп акцій в акціонерів з російським громадянством/ відмова від російського громадянства; зміна кольорової гама лого корпорації; зміна формулювання місії та стратегії корпорації.

ВИСНОВКИ

З'ясувавши економічну сутність фінансової безпеки корпорації як суб'єкта господарювання визначили як стан, який характеризується збалансованістю фінансових ресурсів та ефективністю їх використання та забезпечує можливість стабільного розвитку підприємства, витримуючи негативний вплив зовнішніх і внутрішніх ризиків. Особливістю фінансової безпеки саме корпорації, як суб'єкта ринку, є вагомий вплив на економіку країни. Також було визначено, що система менеджменту впливає на фінансову безпеку підприємства шляхом управління внутрішніми ризиками та шляхом формування системи зниження впливу можливих зовнішніх ризиків.

Розглянувши зовнішні та внутрішні причини виникнення ризиків корпорації виділили наступні причини: Внутрішні - некваліфіковане управління; помилки в стратегічному плануванні; слабкий маркетинг; низький рівень ліквідності активів; некваліфікований персонал; витік стратегічної і фінансової інформації підприємства, недоліки в організації роботи СБ; негативна репутація підприємства; відсутність плану при настанні непередбачуваних обставин; непрозорість ведення бізнесу; Зовнішні - кризи в країні; несприятливі макроекономічні умови в місті, регіоні, країні; значний рівень інфляції; нестабільність податкової та кредитної політики держави; нестабільність валютної політики; військовий стан в країні; всесвітня пандемія; природні катаклізми. Особливого значення набуває військовий стан в країні як чинник впливу на фінансову безпеку корпорації.

Аналіз методичних підходів оцінки рівня фінансової безпеки корпорації дає змогу стверджувати, що регулярне оцінювання рівня фінансової безпеки корпорації за різними групами показників дає змогу вчасно зреагувати на зниження рівня фінансового стану корпорації, а також раціонально обрати напрями підвищення результативності своєї діяльності, а також

продемонструє, на що слід звернути увагу на шляху забезпечення розвитку підприємства.

Аналіз організаційно-економічної характеристики АТ «Альфа-Банк» продемонстрував, що корпорація є банком та надає відповідні послуги в кожному сегменті ринку (роздрібний; малий та середній бізнес; корпоративний бізнес). Корпорація веде активну діяльність, надаючи клієнтам великий обсяг продуктів та послуг, серед яких ризикові види діяльності – кредитування, інвестування тощо.

Комплексний аналіз фінансової стійкості АТ «Альфа-Банк» продемонстрував значення всіх коефіцієнтів фінансової безпеки протягом останніх двох років в рамках допустимих меж, що дозволяє стверджувати, що корпорація знаходиться у стані фінансової безпеки. Проте відповідно до індикаторного методу, у 2018 р. у корпорації спостерігався передкризовий стан, оскільки значення одного з коефіцієнтів не знаходилось в рамках граничних значень.

Оцінка ймовірності банкрутства корпорації продемонструвала, що підприємству не загрожує банкрутство та рівень фінансової безпеки підприємства є достатнім. Було встановлено, що за всіма розглянутими показниками, підприємство має достатній або оптимальний рівень з рекомендаціями щодо покращення показника у бік збільшення або у бік зменшення.

Проведений опис методичних підходів до оцінки інтегрального рівня фінансової безпеки корпорації дає змогу узагальнити, що інтегральна оцінка рівня фінансової безпеки корпорації повинна бути комплексною та включати в себе ряд етапів: розрахунок ключових показників-індикаторів, які характеризують рівень фінансової безпеки корпорації; визначення граничних значень за кожним з індикаторів; оцінка рівня фінансової безпеки корпорації за розрахованими значеннями та співставленням з гранично допустимими значеннями; визначення питомої ваги кожного показника, в залежності від вагомості у структурі; визначення загальної

оцінки рівня фінансової безпеки корпорації; виявлення напрямків підвищення рівня фінансової безпеки корпорації. Важливим є розробка граничних значень індикаторів фінансової безпеки корпорації на основі особливостей її діяльності, а також зовнішніх факторів, таких як політичний та економічний стан в країні.

Як пропозиція, нами було складено процес розробки та впровадження стратегії формування позитивного іміджу бачимо наступним чином, який повинен включати наступні послідовні кроки: оцінка; визначення необхідного рівня іміджу; порівняння бажаного рівня іміджу з діючим рівнем; порівняння з іміджом конкурентів; визначення факторів впливу на імідж корпорації; розробка стратегії та визначення інструментів управління рівнем іміджу; впровадження стратегії, контроль за виконанням; аналіз дієвості стратегії як інструменту впливу на фінансову безпеку корпорації. Також серед необхідних заходів щодо підвищення рівня іміджу нами було виділено: зміна назви корпорації; відокремлення корпорації від холдингу; викуп акцій в акціонерів з російським громадянством/ відмова від російського громадянства; зміна кольорової гама логотипу корпорації на жовто-блакитну; зміна формулювання місії та стратегії корпорації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Амосов О. Ю. Фінансова безпека підприємства в сучасних економічних умовах : теоретичний аспект / О. Ю. Амосов // Проблеми економіки. – 2017.– № 4.– С.76–80.
2. Амосов О.Ю. Формування системи оцінки фінансової безпеки підприємства. Економіка підприємства. 2012. № 1. С. 8–13.
3. Антонова О. Систематизація методичних підходів до оцінки фінансової безпеки підприємства. Економіка. 2010. № 6(106). С. 3–7.
4. Барилюк М. Р. Організаційно-економічний механізм забезпечення фінансової безпеки комерційного банку : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня к.е.н. : 08.00.08. Київ : ДВНЗ «Ун-т банківської справи», 2018. 22 с.
5. Вергун А.М., Стріжко К.В. Сучасні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства 2017. - URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=4142>.
6. Гаврилко П. П. Г 124 Корпоративні відносини в банківському секторі : фінансові механізми та маркетингові стратегії : моногр. / П. П. Гаврилко, М. О. Кужелев, І. Г. Брітченко. – Рівне Новий Сонч : Волин. обереги, 2016. – 228 с.
7. Горячева К.С. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємства. - URL: <http://dspace.uabs.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/3159/1/Gorjacheva.pdf>.
8. Донець Л.І., Ващенко Н.В. Економічна безпека підприємства: навч. посіб. для студ. ВНЗ. К.: ЦУЛ, 2018. 240 с.
9. Економічна та фінансова безпека України в умовах глобалізації З.С. Варналій - Київ: Знання України, 2020
10. Єпіфанов А.О. Фінансова безпека підприємств і банківських установ: монографія. – Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2017. – 271 с.

11. Зачосова Н. В. Управління системою економічної безпеки фінансових установ : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня д-ра екон. наук : 21.04.02. Київ : Нац. ін-т стратег. дослідж, 2017. 40 с
12. І.Г. Химич, Т.М. Винник, Н.І. Константюк, Н.С. Тимошик, Н.Є. Юрик. Фінансова безпека підприємства як антикризовий метод управління. Електронне наукове фахове видання з економічних наук «Modern Economics», №25. 2021. С. 153-159. URL: <https://modecon.mnau.edu.ua>
13. Інституціональні загрози фінансовій безпеці України та шляхи їх запобігання З.С. Варналій - Економічний вісник університету. Збірник наук. праць учених та аспірантів, 2017
14. Ковальчук Н.О., Корбутяк А.Г. Підходи щодо оцінювання фінансово-економічної безпеки вітчизняних підприємств - 2019. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/binf_2019_10_42.
15. Кодекс корпоративного управління АТ «Альфа-Банк», від 17.09.2021. – URL: <https://alfabank.ua/storage/files/kodeks-korporativnogo-upravlinnya-ua.pdf>
16. Кодекс корпоративної етики АТ Альфа-Банк. – URL: <https://alfabank.ua/upload/Kodeksu.pdf>
17. Кокнаєва М.О. Особливості формування методичного інструментарію дослідження фінансово-економічної безпеки торговельних підприємств. Економічний часопис-XXI. 2017. № 5–6. С. 53–55.
18. Макропруденційні інструменти в механізмі забезпечення фінансової стабільності С.В. Науменкова, В.І. Міщенко - Фінанси України, 2015. – URL: <http://172.17.243.140:15871/cgi-bin/blockpage.cgi?ws-session=1064355648>
19. Маслій О.А. Загрози фінансовій безпеці бізнесу в умовах пандемії. Розвиток фінансового ринку в Україні: загрози, проблеми та перспективи : матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф., 27 жовт. 2021 р. – С. 29-31. – URL: <http://reposit.nupp.edu.ua/handle/PoltNTU/9988>

20. Матвійчук Л.О. Методи визначення рівня фінансової безпеки підприємства. Вісник ЖДТУ. Серія «Економічні науки». 2016. № 4(54). С. 330–332.
21. Місце фінансової безпеки в системі економічної безпеки України / З.С. Варналій, Т.Т. Томашевський // Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія : Економічні науки. - 2018. - № 8. - С. 53-60. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/mnjie_2018_8_10
22. Офіційний сайт АТ «Альфа-Банк» (Україна). – URL: <https://alfabank.ua>
23. Офіційний сайт Національного банку України. – URL: <http://bank.gov.ua>.
24. Пойда-Носик Н.Н. Науково-методичні підходи до оцінки рівня фінансової безпеки підприємства. - URL: <http://journals.uran.ua/index.php/2225-6407/article/view/16019>.
25. Положення про кредитування клієнтів роздрібного (середнього та малого бізнесу) в АТ «Альфа-Банк» (Україна) від 19 січня 2021 р.
26. Положення про операційну діяльність АТ «Альфа-Банк» (Україна) від 10.12.2003.
27. Полтініна О.П., Нескуба А.В. Оцінка рівня фінансової безпеки підприємств: методичний аспект. Вісник економіки транспорту і промисловості. 2010. № 29. С. 161–163.
28. Портнова Г.О., Антоненко В.М. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки. Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. 2017. № 1. С. 345–355.
29. Постанова Національного банку України № 368 від 28.08.2001 р. «Про затвердження Інструкції про порядок регулювання діяльності банків в Україні».

30. Постанова Правління НБУ № 516 від 03.12.2003 р. «Про затвердження Положення про порядок здійснення банками України вкладних(депозитних) операцій з юридичними і фізичними особами».

31. Про банки і банківську діяльність: Закон України від 07.12.2000р. № 2121-III // Відомості Верховної Ради. – 2001. – № 5–6. – Ст.30.

32. Рамський Р. Солонько А. - Механізм формування фінансової безпеки підприємства. Європейський науковий журнал економічних та фінансових інновацій, (2018), 14-20. – URL: <https://doi.org/10.32750/2018-0102>

33. Романенко Т. В. Проблеми аналізу фінансового стану підприємства, - науково-практична конференція «Наука і освіта в інтелектуально-інноваційному розвитку суспільства». – 2019. С. 150-151. – URL: <http://dspace.knau.kharkov.ua/jspui/bitstream/20%286%29.pdf#page=150>

34. Статут АТ Альфа-Банк. – URL: <https://alfabank.ua/storage/files/ustav-abu-16122020.pdf>

35. Сучасні тенденції структурних складових фінансової безпеки України в умовах глобальних перетворень З.С. Варналій, С.В. Онищенко - Формування ринкової економіки в Україні, 2016

36. Тимощенко К.С. Фінансовий механізм фінансової безпеки суб'єктів підприємництва: дис. ... канд. екон. наук: 08.00.08. Дніпро, 2015. 310 с.

37. Ткаченко І.П., Кіланчук Ю.В., Педченко І.В. Прогнозування фінансової безпеки підприємства з використанням лінгвістичного класифікатора. Інфраструктура ринку. 2017. № 8. С. 173–179.

38. Управління фінансовою безпекою економічних суб'єктів: навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів економічних і юридичних спеціальностей усіх форм навчання / С.М. Фролов, О.В. Козьменко, А.О. Бойко та ін.; за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. С.М. Фролова. Суми: ДВНЗ «УАБС НБУ», 2015. 332 с.

39. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» згідно з МСФЗ за 2019 р. – URL: <https://alfabank.ua/storage/files/finzvritnit-abpkf-za-2019.pdf>

40. Фінансова звітність АТ «Альфа-Банк» згідно з МСФЗ за 2020 р. – URL: <https://alfabank.ua/storage/files/finzvitrnit-abpkf-za-2020.pdf>
41. Ю. Петленко, Ю. Чумак. - Концептуальні підходи до оцінки вартості вертикально-інтегрованої компанії Регіональна економіка та управління, 150–153. 2016
42. Ю.В. Петленко. - Стратегії управління фінансами інтегрованих корпоративних структур в Україні. Розвиток фінансового ринку в Україні: проблеми та перспективи. 2016. С. 335-336.
43. Abbasi A., Rehman K., Abbasi O. Role of Islamic leadership in value based corporate management: the case of Pakistan. African Journal of Business Management. 2017. Vol. 4 (18). P. 4003-4020.
44. Bobir O. Aspect of Financial Security of Industrial Enterprises Under Influence of Global Crisis, 2020. - URL: http://www.ajtmr.com/papers/Vol10Issue1/Vol10Iss1_P17.pdf
45. Financial security of the enterprise: an alternative approach to evaluation and management
46. Khachatryan, V. Financial security assessment in enterprise potential management, Vol. 38, №. 4 (The Recent Economic Trends and their Impact on Marketing), 2020. - URL: <https://dialnet.unirioja.es/servlet/articulo?codigo=7707841>
47. Bouris Mark. Yellow Brick Road to Your Financial Security / Mark Bouris. – Allen & Unwin, 2018. – 256 p
48. O Bogma. Integrated assesment of the financial security of the enterprise - Modern Science-Moderni Veda, 2020. - URL: <http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/36712/1/6.pdf>
49. Rodchenko S.S. Classification of financial security threats of banking institutions. International Scientific Conference Anti-Crisis Management : State,Region, Enterprice : Conference Proceedings,Part II, November 23th, 2018. Le Mans, France : Baltija Publishing. P. 113-115

50. O Jurgilewicz, S Poliakh, - Problems of measuring country's financial security. 2020, - URL: <https://vb.lka.lt/object/elaba:77673742/77673742.pdf>
51. Silver, L., Berggren, B., & Fili, A. (2016). The role of crowdfunding in entrepreneurial ventures: an analysis of recent trends in Sweden. *Investment Management and Financial Innovations*, 13. – URL: <https://doi.org/10.21511/imfi>
52. Sozioökonomische und rechtliche Faktoren der sozialen Entwicklung unter den Bedingungen der Globalisierung. Hrsg. von Doktor der Wirtschaftswissenschaften, Professor Yu.V. Pasichnyk – kollektive Monographie in 2 Bänden, B. 2 – Shioda GmbH. Steyr, Austria, 2018.P. 41-50.
53. Svetlana Rodchenko, Tetiana Momot, Daniele Tumietto, Lelyuk Natalia. Value - based security system of the commercial bank. Financial and credit activity: problems of theory and practice. Vol 2. No 29. 2019. S. 44-54.
54. Lelyuk N. Identification of threats to the financial security of banks. Technology audit and production reserves. Kharkiv: PC «Technology Center», 2019. №2/4 (46). S. 28-33.
55. Lewis D. Solomon. Financial security & personal wealth / Solomon Lewis D - Transaction Publishers, 2015. – 249 p.